

IZBORI,IZBORI,IZBORI....

Predsednik Srbije **Boris Tadić** i predsednica Skupštine **Slavica Đukić Dejanović** raspisali su parlamentarne i lokalne izbore u Srbiji za 6. maj. Da li će početkom maja građani Srbije, pored poslanika i lokalnih vlasti, da biraju i novog predsednika još je neizvesno. Odluku o tome još uvek nije doneo predsednik Tadić koji bi prema Ustavu Srbije trebalo da podnese ostavku i tako omogući raspisivanje vanrednih predsedničkih izbora. Ukoliko ne bude tako, redovni predsednički izbori će biti raspisani do kraja godine.

Parlamentarni i lokalni izbori se održavaju u redovnom terminu tako da se srpske političke stranke za njih već dugo pripremaju. Neka vrsta "tihe" izborne kampanje počela još pre godinu dana kada je premijer Srbije, **Mirko Cvetković** rekonstruisao svoju vladu. Možda je izvesnost održavanja izbora doprinela da se su stranke imale vremena da se na vreme, daleko od očiju javnosti dogovore o koalicijama. Ni tu nije bilo velikih iznenađenja jer stranke na ove izbore izlaze u manje – više istim koalicijama kao što su to uradile na prošlim koji su održani u maju 2008. godine.

Naredni izbori se po nekim tehničkim karakteristikama razlikuju od svih dosadašnjih. Po prvi put će biti formiran jedinstveni birački spisak koji se javno objavljuje tako da će svaki građanin moći lično da proveri da li može da glasa ili ne. Formiranje jedinstvenog spiska će omogućiti da građani glasaju i u mestu boravka, a ne kao do sada samo u mestu prebivališta pa će studenti ili privremeno zaposleni sada moći da glasaju tamo gde trenutno žive i rade. Pored toga, na snagu su stupila nova izborna pravila koja se odnose na način formiranja liste kandidata sa kojima će stranke, koalicije i grupe građana učestvovati na izborima. Do sada su partije za parlamentarne izbore predlagale 250 kandidata poređanih po rednim brojevima pa su nakon izbora same da odlučivale ko će od kandidata ući u skupštinu. Po novom zakonu mandati će biti automatski dodeljivani po redu na izbornoj listi. Od ovih izbora mandat jednom izabranog poslanika pripada samo njemu i stranka više neće moći, kao do sada, da poslanika koji ne poštuje stranačku disciplinu ukloni iz parlamenta. Ovo zakonsko rešenje usvojeno je pod velikim pritiskom Evropske unije (EU) uz snažno protivljenje i opstrukciju srpskih političkih stranaka. U ovom trenutku niko ne zna da li će usvajanje pravila o samostalnosti poslanika "pretvoriti parlament u pijacu" kako su tvrdili protivnici ovog rešenja, ali je činjenica da će povećati važnost svakog poslanika pojedinačno koji će biti u prilici da samostalno odlučuju bez straha da će ih stranke zbog toga ostaviti bez mandata. Sigurno je da će nova pravila o samostalnosti poslanika uticati na jačanje institucije parlamenta u političkom životu Srbije.

Pored pritisaka iz Evropske unije, Srbija je raspisala lokalne i parlamentarne izbore i na teritoriji Kosova. Ova odluka vlasti je bila očekivana jer bi svaka drugačija bila kršenje Ustava Srbije koji Kosovo definiše kao deo Srbije. Međutim, to ne znači da će svi izbori na Kosovu biti i održani.

Da je tako potvrđuje i izjava lidera Socijalističke partije Srbije (SPS) i zamenika premijera Srbije **Ivice Dačića** koji je u intervjuu za beogradski dnevni list Press izjavio da mu je iz Evropske unije traženo da kao **“lider SPS-a naredi Slavici Đukić Dejanović (predsednica Narodne skupštine i potpredsednik SPS-a) da ne raspíše izbore na Kosovu”**. **“To bi značilo da se odričem Kosova. Nema tog zahteva koji bi me naterao da to uradim.**

Izbori su raspisani, a da li će biti održani i kako, to je druga priča. Ali Kosova se nismo odrekli”, rekao je Dačić i tako posredno potvrdio da Brisel i Beograd i dalje traže kompromisnu formulu za održavanje izbora na Kosovu. Upravo je o tome pisao dobro obavešteni beogradski dnevni list Blic koji je pozivajući se na **“dobro upućeni izvor”** objavio da je **“najverovatnija odluka beogradskih vlasti da se ne održe lokalni izbori”** na Kosovu. Prema pisanju tog lista, međunarodna zajednica pokušava da tokom predstojećih izbora nijedna strana - Beograd i Priština - ne bude gubitnik. Na osnovu ovog scenarija, parlamentarni izbori bi mogli da se održe na Kosovu i njih bi nadziralo osoblje OEBS-a. **“Brisel i SAD praktično ne podržavaju nijedne izbore u organizaciji Beograda na Kosovu, ali neće dozvoliti da kosovska vlada bude represivna ako budu održani samo parlamentarni izbori”**, izjavio je sagovornik „Blica“. Od povlačenja srpske vojske i policije sa Kosova u junu 1999. Beograd je na Kosovu kontinuirano održavao parlamentarne i predsedničke izbore, dok su lokalni održani samo jednom i to 2008. godine. Čak je i Vlada u Prištini koja je Skupštini Kosova predložila usvajanje Deklaracije o zabrani održavanja izbora u organizaciji Srbije na Kosovu na neki način podržala ovo kompromisno rešenje. Potpredsednik kosovske vlade **Hajredin Kući** rekao je da bi **“stanovnicima Kosova koji imaju državljanstvo Srbije moglo biti omogućeno da glasaju na srpskim parlamentarnim ili predsedničkim izborima, ali da ih na prostoru Kosova organizuje OEBS”**. Na osnovu svega toga jasno je da će najverovatniji kompromis u vezi sa izborima na Kosovu biti da će se svi složiti da Srbi sa Kosova glasaju na parlamentarnim i predsedničkim izborima u Srbiji, ali da lokalni izbori budu odloženi iz **“tehničkih razloga”**. Ovo rešenje će zadovoljiti sve ali neće rešiti problem koji postoji sa kosovskim Srbima koji ne priznaju vlast iz Prištine. Njih niko neće moći da spreči da samostalno organizuju lokalne izbore ili da ih natera da učestvuju na lokalnim izborima koje organizuje Priština.

Najjača stranka vladajuće koalicije, Demokratska stranka (DS) čiji je lider Boris Tadić na izbore izlazi u koaliciji pod imenom **“Izbor za bolji život – Boris Tadić”**. Koaliciju na čijem se čelu nalazi DS osim nje čine još pet manjih stranaka. Manje stranke demokratama (kolokvijalni naziv za DS u Srbiji) neće doneti mnogo novih glasova ako se posmatra pojedinačni rejting tih stranaka ali će im doneti tzv. **“sinergijski efekat”** odnosno mogućnost da pred birače izađu kao pokret. U Srbiji je to veoma važno jer birači imaju generalno loše mišljenje o političarima i strankama i one upravo zato pribegavaju stvaranju koalicija i pokreta koji nose ime koje je neki način izborni slogan. Demokrate su to uradile na prošlim izborima koji su održani 2008. godine kada su u nešto široj koaliciji pod nazivom **“Za evropsku Srbiju”** trijumfalno osvojili 102 mandata od 250 koliko ima srpski parlament. DS je odmah pošto je Srbija dobila status kandidata za članstvo u Evropskoj uniji (EU) raspisale izbore i krenula u kampanju pokušavajući da kapitalizuje ovaj događaj. S obzirom da su evropske integracije decenijama zaštitni znak demokrata potpuno je prirodno da uspeh u ovom procesu ova stranka koristi u izbornoj kampanji. Upravo će zato osnovna poruka DS-a biračima u Srbiji biti – mi vodimo proces evropskih integracija, ispunili smo obećanje dato na prošlim izborima i zato tražimo novi mandat kako bi smo uspešno završili započeti posao.

Svesne da su im evropske integracije glavni izborni adut demokrate su na prvi pogled veoma napadno proslavljale kandidaturu skupom pristalica DS-a u Beogradu. Ova proslava je, na prvi pogled, delovala neprimerena teškoj situaciji u kojoj se zemlja nalazi ali su demokrate njome postigle cilj.

Uspeli su da dobijanje kandidature vežu samo za svoju stranku jer bilo i drugih stranaka, izvorno evropske orijentacije, koje su pretendovale da kandidaturu Srbije za članstvo u EU iskoriste za svoju politiku promociju. Demokrate, dakle, imaju osnovnu temu za izbore ali to nije dovoljno za pobjedu. Problem te stranke je što su građani nezadovoljni radom vlade, ekonomskom situacijom, padom standarda, porastom korupcije u javnom sektoru i gubitkom radnih mesta a sve se to vezuje upravo za Demokratsku stranku. Demokrate ovaj problem pokušavaju da reše izbornim sloganom "posao, investicije, sigurnost" kao pojačanom kampanjom u okviru koje njihov lider Tadić obilazi strane investicije, nove fabrike šaljući poruke biračima da DS garantuje nove investicije, nova radna mesta i ekonomski prosperitet zemlje. Kampanja Demokratske stranke izgleda savremeno, na momente isuviše moderno, ali ostavlja utisak čini se da stranka zna šta hoće. Ipak, problem sa ovom kampanjom je što se u njoj za sada pojavljuje samo jedan čovek – predsednik stranke Tadić. Za stranku koja je na vlasti i u čijem vrhu se nalazi desetina važnih državnih funkcionera koja biračima dokazuje da je kompetentna da nastavi da vodi državu nije dobro da šalje poruku da samo lider može da komunicira sa biračima. Možda se to dešava jer demokrate u ovom trenutku ne mogu da izađu pred birače da kandidatom za premijera. Nesporni kandidat za premijera, popularni gradonačelnik Beograda **Dragan Đilas** koji je i zamenik predsednika DS-a odlučio je da bude kandidat za prvog čoveka srpske prestonice. Svako drugo rešenje za premijera osim Đilasa u ovom trenutku izaziva trzavice i probleme u samoj stranci, a demokratama to ne treba u kampanji. Oni su ovaj problem pokušali da reše postavljanjem Dragana Đilasa na prvo mesto na izbornoj listi stranke (prema srpskom zakonu ime prvog na izbornoj listi se nalazi na glasačkom listiću uz ime stranke). Da li će to biti dovoljno pokazaće vreme ali utisak je da kampanja DS u ovom trenutku izgleda najozbiljnije i najorganizovanije. I ono što je najvažnije, demokrate ostavljaju utisak biračima da su stranka koja ima plan a poznato je da oni koji glasaju, kako u Srbiji tako bilo gde u svetu, to cene.

Najveći konkurent vladajućim demokratama je opoziciona Srpska napredna stranka (SNS) čiji je lider Tomislav Nikolić već dva puta u tesnoj borbi, u drugom izbornom krugu gubio na izborima za predsednika Republike od Borisa Tadića. Naprednjaci (kolokvijalni naziv u narodu za SNS) nisu uspeli da stvore opozicioni pokret koji bi okupio sve ili većinu opozicionih stranaka. Bez obzira što se na njihovoj listi nalazi više stranaka i pojedinaca koji nisu članovi SNS-a u očima birača na izbore izlaze kao stranka i to može da im bude problem.

Većinu birača ove stranke čine gnevni ljudi, gubitnici tranzicije i razočarani građani zbog pada životnog standarda ili gubitka posla. Takvi birači traže agresivnost u političkom nastupu. Za opozicionu stranku koja pretenduje da osvoji vlast nije dobro da tokom kampanje šalje agresivne poruke jer to nije način da za sebe pridobije umerene birače vladajuće koalicije. A bez tih birača, koji žele da čuju da opozicija neće praviti dramatične rezove ili doneti nestabilnost – nema pobjede.

Zato je pozicija naprednjaka na ovim izborima veoma teška jer moraju da zadovolje svoje gnevne birače ali i da ne uplaše birače koji su nekada glasali za vlast a sada su razočarani i možda bi glasali za opoziciju. Kampanju SNS-a vode lider stranke Tomislav Nikolić i njegov zamenik i kandidat za gradonačelnika Beograda **Aleksandar Vučić** i jasno se vidi da se obraćaju različitim biračima. Vučić je svesno sebe preuzeo ulogu žestokog kritičara vlasti i političara koji otkriva afere dok Nikolić šalje biračima umerene poruke.

Utisak je da kampanja SNS-a ima energiju, ali da nema jasne poruke i da ne nudi biračima viziju budućnosti zemlje.

Primetni su pokušaji naprednjaka da ponude nešto novo biračima kao što su kancelarija za brze odgovore, novi Zakon o javnim nabavkama ili legalizacija po nižim cenama ali sve to još uvek ne liči na celovitu politiku koja bi ponudila promene. To može da bude problem za stranku jer birači očekuju da stranka koja pretenduje da bude vlast izloži plan promena i pokaže viziju budućnosti zemlje. Umesto toga, u kampanji SNS i dalje dominiraju negativni i kritički tonovi. Slogan naprednjaka “pokrenimo Srbiju” je motivacioni i primeren opozicionoj političkoj stranci. Ipak, utisak je da je uopšten te da je slogan mogao da bude jasniji običnim biračima.

Kako sada stvari stoje, pobednika izbora u Srbiji neće odlučiti dve najjače stranke već one koje zauzmu od trećeg do petog mesta na predstojećim izborima. Prema skoro svim istraživanjima treće mesto zauzima koalicija oko Socijalističke partije Srbije (SPS) na čijem čelu se nalazi sadašnji vicepremier i ministar policije Ivica Dačić. Socijalisti na izbore izlaze u istoj koaliciji kao i 2008. godine kada se njegova stranka posle osam godina opozicije vratila na vlast.

Dačić je uložio veliki napor da sačuva koaliciju dajući velike ustupke stranci penzionera. To je učinio jer veruje u “sinergijski efekat” koje imaju te tri stranke odnosno u bolji rezultat koji može da postigne koalicija od njegove stranke samostalno. Dačićev cilj je premijersko mesto posle sledećih izbora. Njegova računica je jednostavna – lider DS-a Tadić je predsednik a neprikosnoveni kandidat za premijera i Tadićev zamenik Đilas će biti gradonačelnik Beograda. On veruje da demokrate neće smeti da izađu sa trećim kandidatom zbog mogućih sukoba u stranci i da u takvom scenariju njegove šanse rastu. Pored toga, on je najbolje ocenjeni ministar sadašnje Vlade premijera Cvetkovića. Ipak, za premijersko mesto mu treba odličan izborni rezultat – oko 15 odsto glasova. Problem sa socijalistima (kolokvijalni naziv za SPS) je u tome što osim ličnog rejtinga svog lidera građanima ne nude nikakvu politiku. Ova stranka nikako da ponudi biračima svoj program, da kaže šta će buduća vlada morati da sprovede ako socijalisti budu u njoj ili da kao stranka leve napravi čvršći odnos sa sindikatima. Pored toga, socijalisti se nalaze pod stalnim napadima naprednjaka. To je inače logično jer su birači SPS-a potencijalni birači SNS-a i naprednjaci znaju da najviše novih birača mogu da preuzmu od socijalista. Većina birača SPS-a su konzervativci koji decenijama glasaju za ovu stranku još iz vremena kada ju je vodio bivši predsednik Srbije Slobodan Milošević. Zato je SPS primer leve stranke sa desnim biračkim telom. Pošto je SNS desna stranka birači SPS-a su im idealna meta. Dačić se od ovih napada na svoje birače brani tako što zaoštrava retoriku oko Kosova kao i nekih unutrašnjih pitanja.

Ova retorika će mu možda pomoći da sačuva svoje birače ali mu odmaže da dobije nove birače, one koji nemaju veze sa istorijom njegove stranke i koji žele sada da glasaju za njegovu stranku jer im se sada uliva poverenje. Zato je Dačićeva stranka favorit za osvajanje trećeg mesta ali i velika enigma ovih izbora.

Liberalno-demokratska partija (LDP) i njen lider **Čedomir Jovanović** su izgledalo je krajem prošle godine pronašli formulu za uspeh na izborima i možda čak i treće mesto a danas imaju velikih problema. Ova stranka čiji je slogan "Istina" je jedinstvena u Srbiji po tome što jedina javno govori da Srbija treba da prizna nezavisnost Kosova. Ona Srbiji nudi suštinski novu politiku. Problem ove stranke je nepopularnost njenog lidera kao i činjenica da Srbija nije spremna za politiku koju nude liberali (kolokvijalni naziv za LDP). Krajem prošle godine u trenutku kada su pregovori sa Kosovom potpuno zastali i kada je odložena odluka o kandidaturi Srbije za članstvo u EU liberali su se udružili sa Srpskim pokretom obnove i formirali su koaliciju "Preokret". Ovoj koaliciji je prisupilo dosta uglednih intelektualaca liberalne orijentacije.

U tom trenutku je izgledalo da Jovanović ima dobitnu kombinaciju za izbore. Lično nepopularan se sakrio iza Preokreta, a činjenica da vlast ne može da napravi pozitivan korak u pregovorima sa Prištinom, kao i da je došlo do zastoja u evrointegracijama mu je donosila glasove razočaranih birača DS-a. U međuvremenu, Srbija je postala kandidat za članstvo u EU a sa Prištinom je potpisano nekoliko važnih sporazuma i Jovanović je izgubio temu za kampanju.

Demokratska stranka Srbije (DSS) bivšeg premijera Srbije **Vojislava Koštunice** je potencijalni partner SNS-a s obzirom da su stranka desnice.

Ta stranka na izbore izlazi samostalno sa sloganom "Za Srbiju, znaš zašto". Slogan nema energiju ali verno oslikava politički program DSS-a. Zanimljivo je da DSS od svih stranaka koje učestvuju na ovim izborima građanima nudi najjasniju političku ideju – političku i vojnu neutralnost Srbije. Ova ideja ima veoma mnogo pristalica u srpskom društvu, ali sama DSS nema energiju da je kapitalizuje u izborni rezultat. Jedan od razloga za to je inertnost lidera stranke. Zanimljivo je da je sam DSS propustio priliku da ostvari bolji izborni rezultat jer svojoj listi nije priključio desničarski pokret "Dveri" koji okuplja mlade u Srbiji desne političke orijentacije. Ovaj pokret koji samostalno ne može da pređe cenzus je veoma popularan na desnici i doneo bi DSS-u upravo ono što ovoj stranci nedostaje – energiju. Tako bi imali veće šanse da uz jasnu političku ideju i "sinergijski efekat" ostvare dobar rezultat na izborima.

Ujedinjeni regioni Srbije (URS) za razliku od izbora 2008. godine kada su bili deo Tadićeve koalicije sada nastupaju samostalno na izborima. Na čelu regiona je veoma dinamični i sposobni bivši potpredsednik Vlade Srbije **Mladen Dinkić**. Ta stranka nastala je iz ekonomske ekspertske grupe i opredelila se za slogan "Jaki regioni, jaka Srbija". Slogan verno oslikava program stranke i možda je najbolji primer dobre izborne poruke. Dinkić je političar velike energije koji je potpuno posvećen svom poslu. Ipak, utisak je da je u ovu kampanju ušao sa manje energije nego ranije. Osnovni razlog je činjenica da je DS uzela Dinkićevoj stranci osnovnu izbornu temu – ekonomija i privlačenje stranih investicija. Dinkić je tokom trogodišnjeg boravka u Vladu (smenjen je u martu prošle godine) svoju reputaciju gradio na ekonomiji i privlačenju stranih investicija u gradove širom Srbije stvarajući tako osnovu za svoju politiku regionalizacije Srbije.

Činjenica je da je Dinkić odabravši regionalizaciju kao svoju politiku uzeo temu koja je veoma važna u Srbiji i na kojoj je moguće politički profitirati.

Međutim, ekonomija i privlačenje stranih investicija postale su politika vladajuće Demokratske stranke koju na ovim izborima veoma snažno promovira predsednik Tadić svakodnevno obilazi novootvorene pogone širom Srbije. Tako je DS preuzela Dinkiću njegovu najvažniju temu za kampanju.

Pitanje je zašto to DS radi ako se zna da je Dinkić potencijalni koalicioni partner ove stranke posle izbora? Izgleda da je lični odnos koji lider regiona ima sa vodećim ljudima vladajuće koalicije, a zbog koga je izbačen iz vlade pre godinu dana preovlađujući u tome. Pored toga, u sadašnjoj vladajućoj koaliciji ne veruju Dinkiću da posle izbora neće napraviti koaliciju sa naprednjacima!? Iako na prvi pogled to izgleda čudno, URS stranka je desnog centra i programski je bliža SNS-u nego DS-u i SPS-u koje su stranke levice pa ova strahovanja vlasti nisu bez osnova. Što se same regionalizacije tiče, Dinkić nije uspeo da okupi dovoljan broj jakih regionalnih lidera koji bi mu garantovali uspeh na izborima. Sve se svelo na gradonačelnika Kragujevca (četvrti grad po veličini u Srbiji) ,Verka Stevanovića i nekoliko lokalnih lidera iz manjih sredina u Srbiji. Zato je uspeh ove stranke vezan za energiju njenog lidera i njegovu sposobnost da se nametne biračima. Utisak je da to nikada neće biti teže i da je pitanje da li će stranka na ovim izborima preći census.

Poslednja stranka koja ima šansu da pređe census na predstojećim izborima u Srbiji je Srpska radikalna stranka (SRS) haškog optuženika Vojislava Šešelja. Radikali (kako se kolokvijalno naziva SRS) svoju politiku zasnivaju na ličnosti svog lidera. Njihov program – Velika Srbija - se nije menjao više od 20 godina. Ipak, utisak je da o svom političkom cilju samo pričaju. Stranka je zapravo ostatak nekadašnje najjače opozicione stranke koja se podelila kada se iz SRS-a 2008. godine izdvojila SNS. Zanimljivo je da rast radikala u ovom trenutku najviše odgovara demokratama jer se time smanjuje moć naprednjaka. Zbog sukoba bivšim stranačkim kolegama, premda su obe stranke desnice, radikali i naprednjaci ne mogu zajedno u koaliciju. Zato DS-u odgovara dobar izborni rezultat Šešeljevih sledbenika. To se može primetiti po promociji koju dobijaju u medijima ili po udarnim terminima na javnom servisu koje je dobio njihov lider Vojislav Šešelj koji je pred Međunarodnim tribunalom za ratne zločine iznosio odbranu. Utisak je da će radikali sigurno preći census od pet odsto ali i da će u svakoj koalicionoj kombinaciji ostati van vlasti.

Trenutna izborna slika Srbije može da se promeni raspisivanjem predsedničkih izbora. Činjenica je da održavanje predsedničkih izbora, istovremeno sa parlamentarnim i lokalnim, najviše odgovara favoritima Borisu Tadiću i Tomislavu Nikoliću, odnosno njihovim strankama DS i SNS. Predsednički izbori bi bacili u senku parlamentarne i lokalne i verovatno bi stvorili neku vrste referendumske atmosfere.

Ovu računnicu bi možda mogao da poremeti samo lider socijalista Ivica Dačić koji lično ima bolji rejting od stranke. S druge strane, predsednički izbori bi lideru socijalista mogli da otvore autoput do mesta premijera. S obzirom da je jasno da ni Tadić, ni Nikolić ne bi mogli da pobeđu u prvom krugu trećeplasirani kandidat bi verovatno svojom podrškom u drugom krugu odlučio ko će biti predsednik Srbije.

INTERNATIONAL COMMUNICATIONS PARTNERS

NEDELJNE ANALIZE I PROGNOZE

U tom slučaju, za takvu podršku premijersko mesto je razumna cena. Predsednički izbori će ostale manje stranke poput DSS, LDP, URS i SRS dovesti u problem jer njihovi potencijalni kandidati ne mogu da ostvare bolji izborni rezultat od stranke a deo njihovih glasača će glasati za jednog od dvojice najjačih predsedničkih kandidata. Upravo zato moguće je da će predsednički izbori obezbediti bolji izborni rezultat za dve vodeće stranke kao i za SPS ,ali da će ostalim strankama oduzeti deo glasova zbog kojih bi mogle da ostanu ispod cenzusa.